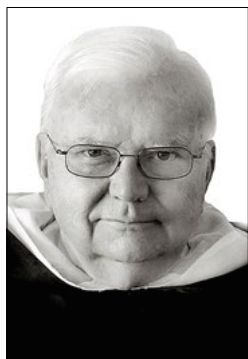


Editorial

Mnohé a vážné změny v kanonickém právním řádu



S nástupem papeže Františka na stolec sv. Petra (2013) jsme svědky bouřlivé přestavby právního řádu katolické církve. Svatý otec, nejvyšší zákonodárce církve, si přinesl z rodné Argentiny a z jezuitského řádu, jehož je členem, hluboké porozumění pro potřebu změn celocírkevního i partikulárního kanonického práva. Navázal tím na právně reformní činnost, kterou zahájili již jeho předchůdci Jan Pavel II. i Benedikt XVI. Osobní rozdíly těchto tří papežů v letoře a důrazech, jak řídit Petrovu lodičku, jsou evidentní. Avšak všichni tři si byli stejně vědomi potřeby dopracovat nový kodex do takové podoby, aby byl účinným nástrojem při prosazování práva a spravedlnosti v církvi.

Prvním signálem přestavby byla již dvě motu proprio papeže Jana Pavla II.: *Ad tuendam fidem* z 18. května 1998 a *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 30. dubna 2001. Pak již následovala celá řada novelizací. Proč to všechno? „Škodlivost benevolentního přístupu k uplatňování církevní kázně, která byla důsledkem naviňního optimismu, vzbuzeného radostnými nadějemi kolem zasedání Druhého vatikánského koncilu, byla postupně odhalována již záhy po vydání CIC/1983. Podcenění významu práva se začalo projevovat jak v prudkém vzrůstu skandálů kolem sexuálních deliktů v církvi, tak v uvolnění kázně v oblasti zacházení s církevním majetkem. Proto již od roku 2001 církevní zákonodárce soustavně doplňoval a zpříšňoval trestní materii v CIC/1983. Vyvrcholením tohoto procesu je novela papeže Františka z roku 2021...“¹

¹ TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Zábaj, *Církevní právo, 2. přepracované a doplněné vydání*, Praha, 2021, s. 326. Viz citace v článku HRDINA, Antonín Ignác, *Co se (ne)změnilo rekodifikací kanonického trestního práva hmotného*, in: *Revue církevního práva* č. 84–3/2021, Praha, s. 26.

Svatý otec v preambuli k apoštolské konstituci *Pascite gregem Dei* z 23. května 2021, kterým rozsáhle novelizoval a nahradil celé znění knihy kodexu o kanonickém trestním právu hmotném, uvádí slova: „V minulosti způsobilo mnoho škod, že v církvi nebyla pochopena úzká souvislost mezi účinnou láskou a prosazováním trestní kázně tam, kde to vyžadují okolnosti a spravedlnost.“²

Není to však jen trestní právo, které se mění. Přístupuje k tomu řada opatření v oblasti kanonického správního práva a kázně v církvi vůbec. Tak např. motu proprio *Traditionis custodes* ze 16. července 2021³ umožňuje diecézním biskupům a Svatému stolci účinněji regulovat užívání mše svaté podle Misálu Jana XXIII. z roku 1962 vedle mše svaté podle Misálu Pavla VI. z roku 1969.

Vraťme se ale k zákonodárnému aktu trochu staršímu: dnes, na slavnost Všech svatých, je tomu právě jeden rok, co Svátý otec, právě 1. listopadu 2020, vyhlásil motu proprio *Authenticum charismatis*, kterým reaguje na rychlé až překotné množení se řeholních institutů i všech ostatních forem zasvěceného života, a přizpůsobuje tomu a mění dosavadní úpravu pravomoci diecézních biskupů. Máme radost, že můžeme v tomto čísle na prvním místě uveřejnit zasvěcený komentář o této změně a pohled do současného života řeholníků a řeholnic, který nám zaslal přední český teolog a fakultní profesor, ředitel prestižního jezuitského Centra Aletti v Olomouci Pavel Ambros, sám řeholník. Věříme, že tento napínavý článek budou čtenáři číst se stejným potěšením a radostí z poznání, jako tak činila naše redakce.

Přední znalec evangelického církevního práva v naší zemi Adam Csukás podává ve svém článku poutavý výklad o právních dějinách Českobratrské církve evangelické a soudobých napínavých zápasech o změny v jejím právním řádu, které probíhají na všech stupních církevního řízení. Každého, kdo by z neznalosti pochyboval o vysoké úrovni církevního práva reformačních církví a jeho smyslu pro právní nuance, snad tento text vyvede z omylu. Věříme, že i mnohé českobratrské evangelické církevníky článek přivede k hlubší reflexi jejich účasti na uplatňování právních prvků v životě jejich církve. Jistě naleznou zajímavá poučení, která autor výtěžil ze svého zapáleného bádání v archivech církve, srovnávání všech právních předpisů, které postupně kdy v církvi platily, i v protokolech o jejich přípravách na konventy a na synody za poslední jeden a půl století, i svou osobní účastí a angažovaností na jejich zasedáních v létech posledních.

² Tamtéž. Přeložil Záboj Horák.

³ Viz *Revue církevního práva* č. 84–3/2021, Praha, s. 120 (in English: pp. 124–125).

Také další článek je z pera odborníka na slovo vzatého, a to v oboru, který si zvolil za předmět svého bádání, tj. východním kanonickém právu. Je to článek Jiřího Dvořáčka, mezinárodně známého specialisty na právo východních katolických církví, vyučujícího v České republice i v Německu. Tentokrát se zabývá otázkou poměru konverze do katolické církve a připsání konvertity do jedné z církví vlastního práva. Článek má zásadní aplikační význam jak pro duchovní správu ve východních církvích, tak i v latinské církvi.

Toto číslo uzavíráme článkem dvou slovenských právníků, zabývajících se myšlenkou, zda by snad bylo na Slovensku právně relevantní ukončit jednostranným rozhodnutím státu částečné financování církví státem. Tedy stav, který tam nyní platí a je smluvně potvrzen. Možná, že na soudobého českého čtenáře může sofistikovaná úvaha autorů působit dojem trochu exotickým, jsme však přesvědčeni, že má závažný význam v národním i mezinárodním rozměru. Mezinárodně uznávaná zásada *pacta sunt servanda* přece platí na celém světě a žádný stát se nesmí svých dohodnutých závazků jednostranně zprostit. Je vázán všemi smlouvami, které uzavřel, ať již mezinárodní smlouvou s Apoštolským stolcem nebo smlouvami s ostatními církvemi, o jejichž zvláštním charakteru by se nemělo pochybovat.⁴ Také autoři článku jsou přesvědčeni o vázanosti státu uvedenými smlouvami; uvažují dokonce o možnosti soudní ochrany, k níž by se mohly některé z církví, které smlouvy uzavřely, uchýlit. Z článku zaznívá přesvědčení obou autorů, že v dosavadním částečném financování církví na Slovensku státem se má pokračovat.

*Jiří Rajmund Tretera, šéfredaktor
1. listopadu 2021*

⁴ V monografii TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Zábaj, *Konfesi právo*, Praha, 2015, si zvláštního významu smluv s církvemi (*domestic agreements*) všímáme, i když žel zatím jen okrajově (viz s. 86 a 105–107). Avšak také s pomocí německojazyčné literatury a jejím pojmem *Vertragsrecht* můžeme dospět k prohloubenému poznání mezinárodně uznávaného právního postavení těchto smluv. Vzhledem k principu *autonomie* (nezávislosti) církví autoři shora uvedené monografie zastávají názor, že ostatní církve nejsou jen obyčejnými „vnitrostátními“ subjekty práva.

Jiří Rajmund Tretera, Záboj Horák

Leges

Církevní právo

2. přepracované
a doplněné vydání

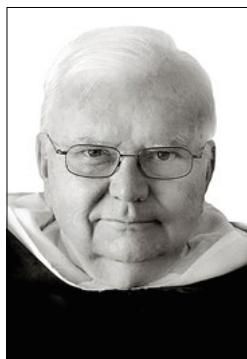


20. října 2021 vyšla kniha *Církevní právo*, 2. vydání.

On 20th October 2021, the book *Church Law*, 2nd edition, was published.

Editorial

Many and Serious Changes in Canon Law System



We are witnessing a tumultuous reconstruction of the legal system of the Catholic Church since the accession of Pope Francis to the Chair of Saint Peter (2013). The Holy Father, the supreme legislator of the Church, brought deep understanding from his native Argentina and the Jesuit order of which he is a member for the need to change universal and particular canon law. He thus continued the legal reform activities already begun by his predecessors, John Paul II and Benedict XVI. The differences between the three popes in terms of personality and emphasis on how to run Peter's boat are evident. However, all three were equally aware of the need to finalize the new Code so that it would be an effective tool in enforcing law and justice in the Church.

Two *motu proprio* of Pope John Paul II *Ad tuendam fidem* of 18th May 1998 and *Sacramentorum sanctitatis tutela* of 30th April 2001 were the first signal of the reconstruction. Then a number of amendments followed. Why all this? "The harmfulness of the benevolent approach to ecclesiastical discipline, which was the result of naive optimism promoted by joyful hopes around the Second Vatican Council, was gradually exposed soon after the publication of the CIC/1983. The underestimation of the importance of law began to manifest itself both in the sharp rise in scandals concerning sexual offenses in the Church and in the easing of discipline in the treatment of Church property. Therefore, since 2001, the Church legislator has been constantly supplementing and tightening the criminal law regulation of the CIC/1983. The amendment of Pope Francis from 2021 is the culmination of this process..."¹

¹ TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Zábaj, *Církevní právo, 2. přepracované a doplněné vydání* [Church Law, 2nd revised and supplemented edition], Prague, 2021, p. 326. See quotation in the article HRDINA, Antonín Ignác, *Co se (ne)změnilo rekodifikací kanonického trestního práva*

The Holy Father, in the preamble to the apostolic constitution *Pascite gregem Dei* of 23rd May 2021, which extensively amended and replaced the entire book of the Code concerning canon criminal law, states: “In the past, great damage was done by a failure to appreciate the close relationship existing in the Church between the exercise of charity and recourse – where circumstances and justice so require – to disciplinary sanctions.”²

However, it is not just criminal law that is changing. This is supplemented by a number of measures in the area of canon administrative law and discipline in the Church in general. For example, the motu proprio *Traditionis custodes* of 16th July 2021³ allows the diocesan bishops and the Holy See to regulate the celebration of the Mass according to Missal of John XXIII of 1962 as alternative to the Holy Mass according to the Missal of Paul VI of 1969 more effectively.

But let’s go back to a legislative act a little older: today, on the solemnity of All Saints, it is exactly one year since the Holy Father, on 1st November 2020, declared motu proprio *Authenticum charismatis*, which responds to the rapid increase in the number of religious institutes and all other forms of consecrated life, and adapts and amends the existing arrangements for the authority of diocesan bishops. We are pleased to be able to publish an insider’s commentary on this change in this issue and a glimpse into the current life of religious sent to us by Pavel Ambros, religious, leading Czech theologian and Professor, director of the prestigious Jesuit Aletti Centre in Olomouc. We believe that readers will go through this exciting article with the same pleasure and joy of knowledge as our editorial board did.

Adam Csukás, leading expert on Protestant church law in our country, gives an engaging explanation of the legal history of the Evangelical Church of Czech Brethren and contemporary exciting struggles for changes in its legal system that take place at all stages of church administration. Perhaps this text will open eyes of anyone who, out of ignorance, doubts the high level of church law of the Protestant churches and their sense of legal nuances. We believe that the article will lead many members of the Evangelical Church of Czech Brethren to a deeper reflection on

hmotného [What Has (Not) Changed with the Recodification of Canon Substantive Criminal Law], in: Revue církevního práva č. 84–3/2021 [Church Law Review No. 84–3/2021], Prague, p. 26.

² Ibidem.

³ See Revue církevního práva č. 84–3/2021 [Church Law Review No. 84–3/2021], Prague, p. 120 (in English: pp. 124–125).

their participation in the application of legal elements in the life of their church. They will certainly find interesting lessons that the author has learned from his passionate research in the church's archives, comparison of all the legislation that has gradually applied in the church, as well as protocols on preparations for classical assemblies and synods for the last one and a half centuries, and from his personal participation and involvement in their meetings in recent years.

Another article is from the pen of a highly qualified expert, canon law scholar in the field that he chose as the subject of his research. It is the article by Jiří Dvořáček, internationally known specialist in the law of the Eastern Catholic Churches, who teaches in the Czech Republic and Germany. This time he deals with the question of the ratio of conversion to the Catholic Church and enrolment to one of the churches of its own law. The article is of fundamental application importance both for the spiritual administration in the Eastern Churches and in the Latin Church.

We conclude this issue with an article by two Slovak lawyers dealing with the idea whether it would be legally relevant in Slovakia to end the partial state funding of churches by a unilateral state decision. That is, the situation that is now accepted and contractually confirmed. Perhaps the sophisticated reasoning of the authors may give the contemporary Czech reader a slightly exotic impression; however, we believe that it is important on a national and international scale. After all, the internationally recognized principle *pacta sunt servanda* applies worldwide and no state can unilaterally release its agreed obligations. The state is bound by all the treaties it has concluded whether by an international treaty with the Apostolic See or by treaties with other churches, the special nature of which should not be doubted.⁴ The authors of the article are also convinced of the binding nature of the mentioned treaties; they are even considering the possibilities of judicial protection that some of the churches that have concluded treaties might resort to. The article expresses the conviction of both authors that the current partial financing of churches in Slovakia by the state should continue.

Jiří Rajmund Tretera, Editor-in-Chief
1st November 2021

⁴ In the monograph TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Zábaj, *Konfesní právo [Religion Law]*, Prague, 2015, we notice the importance of *domestic agreements*, although unfortunately only marginally so far (see pp. 86 and 105–107). However, also with the help of German-language literature and its *Vertragsrecht* concept, we can gain in-depth understanding of the internationally recognized legal status of these treaties.